TURVALLISUUSOHJEITA MOOTTORIKELKKAILIJOILLE

Turvallisuuteen kannattaa kiinnittää huomiota. Suuri osa turvallisuustoimenpiteistä ei maksa mitään, mutta voi silti osoittautua kullan arvoiseksi. Turvallisuuspainotteisella ajattelulla ei pyritä pelkästään estämään onnettomuuksien syntyä. Tarkoitus on myös ehkäistä ennakolta moottorikelkkailijan joutuminen kiusallisiin tilanteisiin. Tässä on koottu luettelon muotoon näkemyksiä niistä asioista, jotka tulee ottaa huomioon turvallisuustason parantamiseksi. Luetteloon voi jokainen kelkkailija lisätä havaintojaan ja näin edelleen parantaa omaa turvallisuuttaan.

1. TURVAA KULKUSI OSAAMALLA SÄÄNNÖT

- Aina mukana on oltava ajokortti, kelkan rekisteriote ja uralupa (= pääsääntö, johon poikkeuksia löytyy)
- Aja vain siellä, missä tiedät sen olevan sallittua - huolehdi luvat kuntoon, kertaa säännöstö
- Noudata nopeusrajoituksia - reitillä 60 km/h, jääalueella 80 km/h, henkilö reessä 40 km/h
- Kun annat moottorikelkan ensikertalaisille, kouluta kuljettajaa riittävästi (älä luovuta kelkkaa henkilölle, jolla ei ole ajo-oikeutta)

2. TIEDOSTA TEKNISET RISKIT - VARAUDU NIIHIN

Moottorikelkan kunto ja varustus ovat omistajan sekä kuljettajan vastuulla

- Suorita aina ajoon lähtötarkistus (jarrut, kaasu, pakki, valot, myös takajarruvalo, ohjaus, sukset, ohjainraudat, tela, alusta, varustus, käynnistys ja muutkin tarpeen mukaan)
- Käytä hätäkatkaisinta ja sen toiminta
- Tarkista, että varaosa- ja työkalupaketti on mukana (varahihnat, tulpat, työkalut, ohjekirja)
- Jokainen moottorikelkka on yksilö - opettele aina sen kelkan hallinta, jolla ajat
- Muista, että huolimatta samankaltaisuudesta myös eroavaisuuksia on paljon (moottoritehot vaihtelevat suuresti, telamatto voi olla pitkä, lyhyt, leveä tai korkeaharjainen, jousitus ja iskunvaimennus ovat usein säädettäviä, hallintalaitteissa voi olla eroavaisuuksia (jarrujen lukitustapa, hätäkatkaisimet, laitekytkimet, jne)
- Varmistu mitä polttoainetta käytetään (tarkista, että polttoainemittari toimii), varmistu mihin ja millaista öljyä laitetaan
- Opettele ainakin pikasäädöt ajomukavuuden parantamiseksi
- Pidä matkapuhelin aina mukana (ladattuna)

3. AJAMISEN JA MAASTON SEKÄ URIEN TURVALLISUUDESTA

Moottorikelkan hallinta on turvallisen ajon perusta

- Reitillä ja tasamaalla ajo on helppoa, mutta testaa silti aina liikkeelle lähdettyäsi jarrut
- Aja epätasaiset kohdat (erityisesti penkat) varoen

- Huomioi ajopinnan vaihtuminen (kova/pehmeä lumi, jää, paannejää, jne) - tiedosta merkitys
- Muista etäisyyden säilyttäminen edellä ajavaan - riittävä TURVAVÄLI on elintärkeä
- Umpilumen alla voi olla kantoja tai kiviä myös reitillä tai uralla
- Osaatko irrottaa moottorikelkan umpilumesta, jos jäät kiinni (opettele irrotustoimenpiteet)
- Hallitsetko jääalueella ajon - kertaa missä jää voi olla heikkoa tai jopa sulaa (virtapaikat, jokisuut, uhva-avannot jne) - vältä riskien ottoa
- Vaarallisia paikkoja jääalueilla ovat myös auratut jäätiet, penkat, kinokset, jne
- Edellisen kelkan jälki jääaluetta ylitettäessä on joskus hyvä, mutta voi olla myös riskitekijä
- Suurin osa onnettomuuksista tapahtuu yllättäen = muista ennakoiva ajotapa
- Tee koko ajan havaintoja ympäristöstäsi = muut kelkkailijat, maasto, ihmiset, eläimet
- Jos yllätyt uralla vastaantulijasta et ole riittävän valppaana = ajatko liian lujaa?
- Huomioi muut liikkujat, kierrä hiihtäjät, pilkkijät ja kävelijät riittävän kaukaa (varo koiria)
- Varo risteäviä hiihtolatuja (hiihtäjän nopeus voi olla alamäessä suurempi kuin kelkan)
- Valmistaudu aina pysähtymään uran näkyvällä osalla (reitille kaatunut puu?)
- Älä juoksuta poroja tai muita eläimiä uralla
- Älä tuki reittiä tai uraa = pysäytä aina siten että muille jää sivuutus- ja ohitustilaa
- Suoalueella on usein sulia paikkoja ja ajourallakin voi esiintyä syviä reikiä

4. OLOSUHDEMUUTOKSIIN VARAUTUMINEN ON TURVALLISUUSTOIMENPIDE

- varaudu sään nopeisiin muutoksiin ja kulkumahdollisuuksien heikkenemiseen (pakkanen voi kiristyä, voimakas lumisade ja pyry voi peittää jäljet, jäälle voi tulla vettä, lumi voi sulaa sohjoksi - Lapissa ja varsinkin tuntureilla muutokset voivat olla erittäin nopeita)
- syvässä umpilumessa tai sohjoisessa kelissä ajaminen vie enemmän polttoainetta kuin kovalla pinnalla - jopa kaksinkertainen kulutus on mahdollista - riittääkö polttoaine?
- eksyminen on yllättävän helppoa ja omaa jälkeä voi ajaa takaisinpäin vain niin kauan kuin se on mahdollisen lumisateen johdosta näkyvissä = pidä huoli siitä, että tiedät missä liikut - kartta ja kompassi on hyvä olla mukana aina ja vastuullinen kelkkailija pitää huolen siitä, että tietää jatkuvasti oman sijaintinsa myös pitemmillä matkoilla (jos apua tarvitaan – miten ilmoitat tarkan paikkasi?)
- muista myös lumivyöryvaara – kuuntele sää- ja kelitidotuksia

5. TURVALLINEN PUKEUTUMINEN

- Suunnittele käyttämäsi asukokonaisuus siten, että se soveltuu sekä olosuhteisiin että ajotapahtuman luonteeseen - muista, että henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat erittäin paljon (yhdelle tulee hiki pienemmästäkin rasituksesta ja toisella paleltaa aina sormia)
- Opettele kerrospukeutuminen ja ajotilanteeseen sopivan vaatetuksen käyttö
- Vaatetuksen turvatekijä on myös väri (selvästi erottuva kirkas väri havaitaan helpommin)

- Vaatetuksen heijastimet parantavat henkilön havaittavuutta pimeässä = turvallisuustekijä
- Vaatetuksen sopivuus on sitä tärkeämpää mitä kauemmin ajotapahtuma kestää (kenkä ei saa puristaa, kypärän on oltava sopivan kokoinen, jne)
- Ylitätkö vesistöalueita, joissa on mahdollisuus juuttua sohjoon - pitävätkö jalkineesi vettä, riittääkö varren pituus?
- Kypärää pitää ja kannattaa käyttää aina (sopivan kokoinen kypärä ei pyöri päässä eikä purista)

6. TERVEYDEN JA OMAN SUORITUSKYVYN MERKITYS

- Onko oma fyysinen kuntosi riittävä suunniteltuun ajoon (olosuhteet lisäävät rasitusta)
- Jos sinulla on lääkitys, pidä se myös mukana (matka voi viivästyä suunnitellusta ja säännöllinen lääkitys on hoidon onnistumisen perusta)
- On hyvä pitää mukana ensiapupakkaus juuri kelkkailua varten, hyvin varustettu pakkaus sisältää myös ohjeita tavanomaisten vammojen ensiaputoimenpiteiksi sekä yleisiä toimintaohjeita sairaus- tai onnettomuustapauksissa (esim potilaan tarkastaminen, liikuttaminen, tukeminen, jne)

7. PITEMPÄÄN MATKAAN ON VARAUDUTTAVA - MUISTA MYÖS ILMOITTAA

- Pelastautumisvarustus mukaan (tulitikut, kirves, puukko, köysi, lumilapio, taskulamppu, varapolttoaine ja -öljy, vaihtovaatetus, pakki/vast ja retkimuonaa, yms)
- Pidä ensiapupaketti mukana (onhan se täydennetty viime kauden jälkeen?)
- Reittikartat mukaan ja tieto siitä, missä polttoaineen täydennys on mahdollista (onko asema avoinna silloin, kun aiot tankata?)
- Huolehdi riittävästä tukijärjestelmästä = kelkan rikkoutumisen tms syyn vuoksi, joku on valmiina tulemaan apuun tarvittaessa (auto ja perävaunu tai kelkka)
- Vältä lähtemästä yksin pitemmälle matkalle (porukassa on turvaa)
- Ota huomioon, että matkan kestäessä voi tulla pimeä (kartanlukuvalo?)
- Ilmoita ennen lähtöä läheisillesi suunniteltu reitti ja lähtöaika sekä suunniteltu paluuaika (hyvä ilmoittaa myös lyhyemmille matkoille lähdettäessä ja varsinkin, kun ajat yksin)

8. ÄLÄ YRITÄ TEMPPUJA VÄLTÄ RISKEJÄ

- Kelkan “käsijarrukäännös” on huomattavasti vaarallisempaa kuin autolla (n 200 kg painoinen kelkka kaatuu helposti sivuliusta telan osuessa esteeseen)
- Temppuvideoissa kokeneet moottorikelkkailijat tekevät näyttäviä temppujaan siihen hyvin soveltuvilla kelkoilla ja sopivissa paikoissa - turhien riskien ottoa kannattaa varoa
- Hiihtäjän hinaaminen on vaarallista - hiihtäjä ei kykene jarruttamaan kuten kelkka ja hiihtäjän kaatumista on vaikea välittömästi huomata kelkasta
- Jäätymättömän vesistön ylitys kovalla vauhdilla epäonnistuu liian usein = älä yritä
- Riskitilanteita ovat usein sellaiset, jossa ajat umpilumella, mäkirinteissä, tiheässä metsässä, ojien ylitykset ja veden noustua jäälle - pienetkin virheet ajosuorituksessa voivat aiheuttaa pulmatilanteen, jonka ratkaisemiseen kuluu aikaa,

vaivaa ja voimia = tiedosta riskit ajaessasi ja pyri ennakoivalla ajotavalla välttämään riskien muuttuminen ongelmiksi

9. HYVÄÄ KELKKAILUKULTTUURIA KANNATTAA KEHITTÄÄ

- Havainnoi koko ajan ajoympäristöäsi - havaitse vaara ajoissa anna apua tarvittaessa
- Jos tilanne vaatii, älä epäröi ottaa yhteyttä hätäkeskukseen - parempi tehdä se ajoissa
- Onnettomuustapauksissa: estä lisävahingon syntyminen, hälytä apua, anna ensiapu, auta missä voit ja osaat
- Jos havaitset reitillä jotain, joka voi aiheuttaa vaaratilanteen, pyri omin toimenpitein poistamaan vaaran aiheuttaja tai toimimaan siten, että tilanne ei muodostuisi vaaralliseksi muille kelkkailijoille - ilmoita asiasta tarvittaessa vastuulliselle taholle
- Älä häiritse ajollasi muita (ei liian läheltä, ei liian lujalla vauhdilla, ei tarpeettomasti melua tai muuta häiriötä aiheuttaen)

Matti Rautavaara / Lapin Moottorikelkkailijat